Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

Wydział Instrumentalny

Marian Stefanowicz

"Wybrane utwory wiolonczelowe kompozytorów okresu baroku w transkrypcji na puzon. Analogie i warianty interpretacyjne oraz techniczne."

Promotor: prof. zw. dr hab. Krzysztof Sperski

Inspiracją do napisania pracy było moje zainteresowanie instrumentalną muzyką epoki baroku, oraz wieloletnia praktyka wykonawcza i pedagogiczna i wynikający stąd wniosek, że literatura ta jest najlepszym materiałem dydaktycznym wykorzystywanym przy nauczaniu gry na instrumentach dętych. Za szczególnie godne uwagi z punktu widzenia puzonisty uważam kompozycje na wiolonczelę powstałe w okresie późnego baroku czołowych kompozytorów- A. Vivaldiego, J. S. Bacha, B. Marcella, J. E. Galliarda i G. B. Pergolesiego a także transkrypcje tych utworów na puzon.

Wprawdzie puzon w swoim obecnym kształcie pojawił się już w XV wieku, to w początkowym okresie wykorzystywany był jedynie do realizacji lub dwojenia głosu *cantus firmus* w utworach wokalnych. Nie istniały w tej epoce utwory solowe na puzon gdyż budowa ówczesnych instrumentów nie dawała takich możliwości dźwiękowych i technicznych jak obecnie. Późniejsze udoskonalenia instrumentu, oraz wzrost poziomu wirtuozerii puzonistów doprowadziły do tego, że możliwe jest wykonywanie transkrypcji utworów wiolonczelowych, gdyż skale puzonu i wiolonczeli są bardzo zbliżone do siebie i utwory przetransponowane pozostają przeważnie w tych samych tonacjach.

Wybór opracowań wydawnictw transkrypcji na puzon uwarunkowany był zachowaniem (mimo puzonowego charakteru wykonawstwa) oryginalnego charakteru wiolonczelowych tradycji wykonawczych. Największą trudnością przy wykonywaniu na puzonie omawianych utworów jest zachowanie właściwej artykulacji, dynamiki oraz tempa. Należy również bacznie zwrócić uwagę na dynamikę, gdyż wynika ona z szerszych możliwości brzmieniowych współczesnego puzonu w porównaniu do wiolonczeli. Można pozwolić sobie na zastosowanie nie tylko dynamiki płaszczyznowej ale również *crescendo* i *decrescendo,* gdy logika przebiegu utworu upoważnia do takiej interpretacji. Trzeba również zaznaczyć, że prawie wszystkie tryle w głosach solowych

wiolonczeli są niewykonalne w tym rejestrze na puzonie i należy je zastępować innymi ozdobnikami, które nie powinny zmieniać zasadniczo stylistyki utworów. Kolejny problem to ograniczenie długości fraz związane z pojemnością płuc instrumentalisty.

Bardzo ważny jest właściwy dobór środków techniki gry na puzonie, odpowiednich dla wykonawstwa muzyki barokowej. Nie jest to sztuka chłodna, pozbawiona emocji, jednak nie można dopuścić do przerysowań, przesadnego eksponowania dramaturgii, dbając bardziej o właściwy wyraz artystyczny i należytą ekspresję.

Transkrypcja jest środkiem nie tylko do poszerzenia wiedzy na temat literatury barokowej, ale też do jej docenienia, co powinno otworzyć drogę do lepszego zrozumienia rozwoju następnych epok.

Praca składa się z sześciu rozdziałów:

- W pierwszym skrótowo omówiona jest historia puzonu.
- W drugim zawarte są objaśnienia definicji transkrypcji na przestrzeni wieków.
- W trzecim rozdziale ukazane są formy muzyczne będące przedmiotem pracy.
- W czwartym opisane są ciekawsze fragmenty życiorysów omawianych kompozytorów.
- W piątym przedstawiona jest szczegółowo analiza wybranych utworów. Rozdział ten zawiera także informacje o roli i znaczeniu akompaniamentu będącego nieodłączną częścią wykonywanych kompozycji.
- W szóstym, będącym podsumowaniem całej pracy, ukazane są najważniejsze wnioski.

Do pracy dołączona jest płyta CD zawierająca nagranie następujących utworów:

1. Antonio Vivaldi - Sonata B - dur nr 1
2. Johann Sebastian Bach - I Suita G -dur (Sarabande, Menuet I, Menuet II, Gigue)
3. Benedetto Marcello - Sonata F - dur nr1

4. Johann Ernst Galliard - Sonata a - moll nr 1
5. Giovanni Battista Pergolesi - Sinfonia F - dur

Partia fortepianu: Anna Prabucka-Firlej